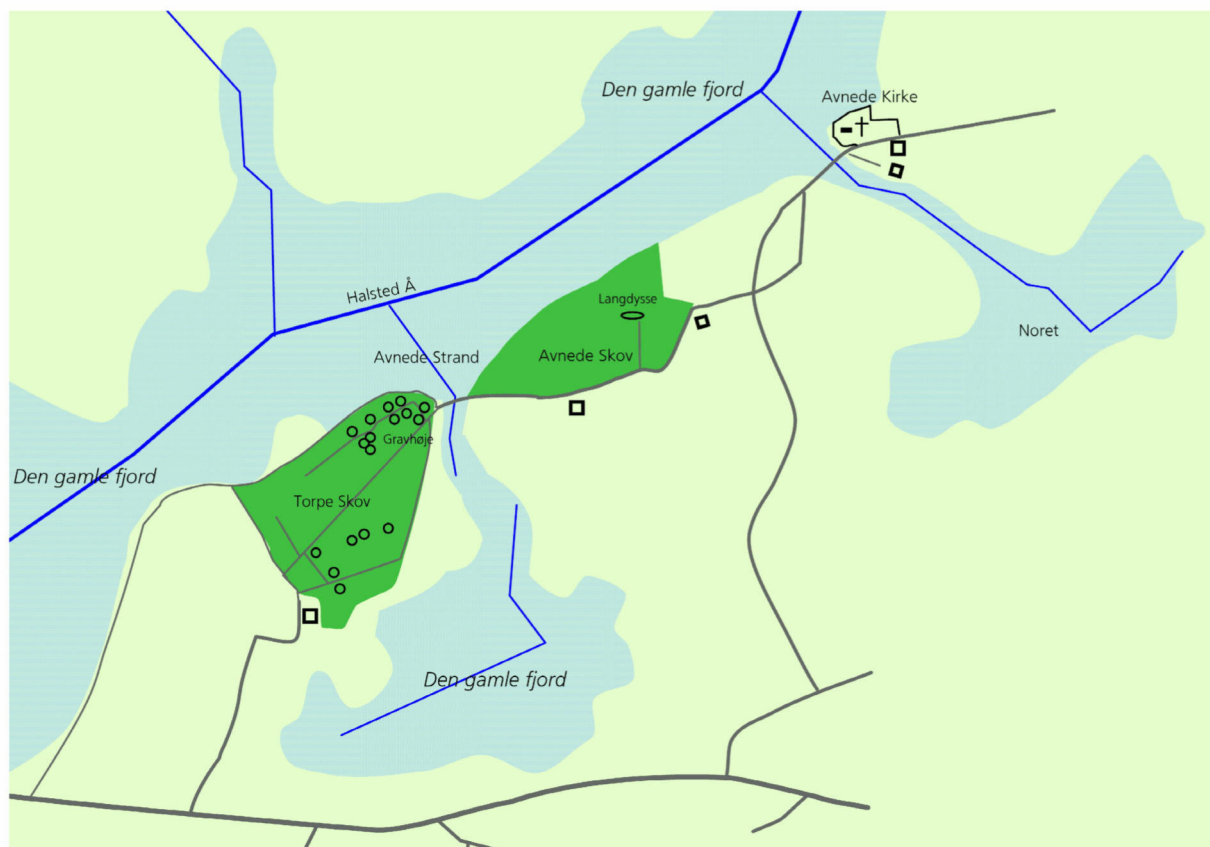

Avnede Strand

Kun et par kilometer sydøst for Nakskov ligger det spændende område kaldet Avnede Strand. I dag er der ikke meget strand tilbage som følge af inddæmning og opdyrkning, men for bare 125 år siden var der her en kroget fjordarm, hvoraf det var muligt at sejle helt til Halsted og tidligere til Vesterborg.

Overalt omkring Avnede Strand ligger små som store seværdigheder, der vidner om et tidligere attraktivt område med gode fiskemuligheder og ved Lienlund støder vi på sporene af middelalderens vadesteder mellem Nakskov og Sydlolland.

Nedenstående kort viser vandets udbredelse ved Avnede Strand siden bondestenalderen helt op til for 125 år siden.

Broncealderhøje i Torpe Skov

I den lille Torpe Skov ligger en mængde anselige gravhøje spredt rundt omkring i skoven. De største og flotteste høje ligger i en klynge i det nordlige hjørne af skoven. Her ligger ikke mindre end 12 gravhøje, hvor de fleste har en betydelig størrelse. Højenes størrelse og kuplede facon samt at de ligger i klynge indikerer, at disse stammer fra den ældste bronzealder, det vil sige omkring 1800-1000 f.kr.

I denne periode begravedes de døde i egekister i store høje lavet af græstørv. Ofte er ligene meget velbevarede på grund af egetræets garvesyre, der har virket konserverende og der findes rige gravgaver.

I oldtiden var det meget anvendt at placere højene, så de kunne ses af rejsende på vejene eller til søs.

Dette gør sig også gældende for denne klynge, der har ligget helt ud til vandkanten ved Avnede Strand, og i skovkanten ses den gamle kystskrænt meget tydeligt.

Længere mod syd i Torpe Skov finder vi mere spredt 6 andre gravhøje. Disse er meget mindre end gravhøjene i den nordlige klynge, og de fleste er det vanskeligt at finde, da de ligger gemt i krattet. De to sydligste ligger dog på hver side af cykelstien gennem skoven og er nemme at se.

At højene her er mindre, tyder på at de stammer fra sidst i bronzealderen cirka 1000-500 f.kr. eller fra først i jernalderen, hvor ligbrænding blev almindelig. Her finder man en eller flere urner nedsat i de lave høje. I gennem mange år var det iøvrigt en stor gåde for arkæologerne, at man fandt urner i langt ældre gravhøje, men dette menes i dag at være genbrug af tidligere generationers høje.

Langdyssen i Avnede Skov

Umiddelbart nordøst for Torpe Skov ligger den lille Avnede Skov, hvor vi finder en usædvanlig smuk langdyssen. Denne er anlagt i den periode, som vi i dag kalder bondestenalderen, hvilket naturligvis henviser til, at man her begyndte at opdyrke landet og primært ernærede sig af landbrug modsat tidligere, hvor det var et jægersamfund. Fra bondestenalderen kendes både til runddysser, langdysser og jættestuer. De to førstnævnte anses for at være de ældste og stammer fra perioden 3-4000 f.kr.

Langdyssen i Avnede Skov er 35 meter lang og hovedparten af de store randsten er bevarede. I midten ligger et anseligt kammer med en stor dæksten og der er spor efter to andre kamre, hvor dækstenene er fjernet.

Dyssen kan være lidt vanskelig at finde, men går man ad skovvejen fra øst, ligger den 20 meter til venstre for vejen umiddelbart efter normannsgran beplantningen.

Et foto af langdyssen ses på forsiden.

Avnede Kirke

Den lille Avnede Kirke er usædvanligt smukt beliggende på en tidligere pynt i Avnede Strand, hvor den har været synlig for sejlene til og fra Halsted. Neden for kirken ses de kraftige kampestens vægge, der har beskyttet under højvande i fjorden. Tidligere sagde man således, at der sad fortøjningsringe i væggen af hensyn til de sejlene kirkegæster, men der ses ikke rester af disse. I dag ligger der ikke mange huse i nærheden af kirken, men tidligere lå gårdene i landsbyen Store Avnede tæt omkring denne inden udflytningen.

Kirken menes at være bygget i 1400-tallet og består af en såkaldt langhusbygning, hvor kor og skib går ud i ét. Tårnet er ganske usædvanligt, idet dette er opført syd for kirken formodentlig i 1700- tallet.

En af årsagerne til at Avnede Kirke blev anlagt netop her kan måske skyldes at der tidligere lå en helligkilde på dette sted. I følge gamle beretninger skulle kilden ligge syd for kirken tæt på strandskyldet. Denne kilde kaldtes for Skt. Laurentius Kilde og har sikkert konkurreret med Halsteds helligkilde, Mahøj Kilden, om at tiltrække syge og gamle, der mod betaling til kirken fik lov at drikke vandet.

Præsten, Johannes Rasch meddeler i 1681, at det er vanskeligt at komme til kilden, da denne ofte er oversvømmet af saltvand. Dog fremhæver han et eksempel på en mand fra menigheden, der havde været sengeliggende i et par år. Da han drak af kilden gik der ikke mere end 8 dage inden han kunne gå selv, og kort tid efter var han helt rask og frisk som få.

Lienlund og Svingholm

Er navnet på to små øer, der tidligere lå syd for Nakskov inden de blev landfaste ved dæmnings bygning i 1874.

Lienlund hed tidligere "Kratholm" på grund af en tæt bevoksning med buske og træer, mens Svingholm i begyndelsen af 1800-tallet omdøbtes fra Svinsholm. Dette navn menes at stamme fra, at der engang gik grise på øen, men det kan dog også have relation til tidligere tiders fangst af marsvin i vandet ud for øen. Over øerne gik i middelalderen den vanskeligt farbare vej til Nakskov af vadested fra den nuværende Nygård til Svinsholm. Mellem Svinsholm og Kratholm var der dybt og undertiden en rivende strøm, så her var fra gammel tid bygget en bro. Fra Kratholm og over til Møllemarken syd for byen var der atter et mindre vadested.

Svinsholm Broen var bygget af kongen, der forpagtede den ud. Forpagteren skulle vedligeholde broen og havde ret til bropenge fra de bønder, som benyttede den frem og tilbage mellem Sydlolland og Nakskov. Skriftlige kilder fra 15-1600 tallet beskriver imidlertid ofte broen som dårligt vedligeholdt, hvilket førte til flere dødsfald, når mennesker, dyr og vogne røg i vandet. Broen var i 1685 så misrøgtet af de forskellige forpagtere, at den blev revet ned og erstattet af en pramfærge, der blev trukket over ved hjælp af udspændte reb. Til prammens drift betaltes prampenge til færgemanden, som var bosat på Kratholm. Pramdriften varede ved helt frem til 1821, hvor der atter blev bygget en bro, som var i brug indtil 1874, hvor der byggedes dæmning og en pumpestation, der kunne holde engene tørre i sommerhalvåret. Den nuværende pumpestation stammer fra 1944, hvor det for første gang blev muligt, at holde Avnede Strand tørlagt året rundt.

Øen Svingholm er stort set forsvundet i dag ved opfyld, men tegn på at Lienlund har været ø, kan stadig iagttages flere steder. Kører man ad landevejen ses tydeligt det gamle vadested mellem øen og Møllemarken ved Højevej. Ved Pumpestationen ses dæmningen, som blev anlagt i 1874 som afløsning for broen og pramfærgerne. I Lienlund Parken ses den gamle kystlinie med gamle egetræer på den tidligere kystskrænt og strømskær samt muslinger i det gamle sejløb, ligesom den markante kystskrænt mod vest, kan iagttages i baghaverne vest for Rødbyvej.

Avnede og Torpe Skov

Naturpark
Nakskov Fjord